

การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษา
ร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*
MANAGEMENT OF VOCATIONAL STUDENT INTERNSHIP PROGRAMS
IN COLLABORATION WITH BUSINESSES AND THE NAKHON
RATCHASIMA PROVINCIAL VOCATIONAL EDUCATION OFFICE

วิทยา หล้าสูงเนิน¹, สมักร ไวยขุนทด² และ สุวิจักขณ์ มั่นสารนียธธรรม³

Vithaya Larsungnoen¹, Samak Waikhuntod² and Suvijuk Mansaraneeyatham³

¹⁻³วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻³Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: L.vithaya@gmail.com

วันที่รับบทความ : 17 เมษายน 2569; วันแก้ไขบทความ 4 พฤษภาคม 2569; วันที่รับบทความ : 6 พฤษภาคม 2569

Received 17 April 2026; Revised 4 May 2026; Accepted 6 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง 3) ศึกษาแนวทางการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ของสถานศึกษาสังกัด

Citation:

* วิทยา หล้าสูงเนิน, สมักร ไวยขุนทด และ สุวิจักขณ์ มั่นสารนียธธรรม. (2569). การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(3), 701-719.

Vithaya Larsungnoen, Samak Waikhuntod and Suvijuk Mansaraneeyatham. (2026). Management Of Vocational Student Internship Programs In Collaboration With Businesses And The Nakhon Ratchasima Provincial Vocational Education Office. Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(3), 701-719.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา และผู้ประกอบการที่มีความร่วมมือกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 299 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตาม และด้านการประเมินผลและรายงานผล

คำสำคัญ: การบริหาร, การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, นักศึกษาอาชีวศึกษา, สถานประกอบการ

Abstract

This research aims to 1) study the management of vocational student internship programs with businesses in Nakhon Ratchasima Province, and 2) compare the level of opinions of stakeholders regarding the management of vocational student internship programs with businesses in Nakhon Ratchasima Province, categorized by age, work experience, and position. 3) To study the guidelines for managing vocational student experience training in collaboration with businesses, the Nakhon Ratchasima Provincial Vocational Education Office used a sample group of 299 people, including administrators and teachers from

vocational schools under the Nakhon Ratchasima Provincial Vocational Education Office and businesses collaborating with vocational schools under the Nakhon Ratchasima Provincial Vocational Education Office. The research instrument was a 5-level Likert scale questionnaire with an IOC value between 0.80 and 1.00. The reliability coefficient was 0.88, and a structured interview questionnaire was used. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and pairwise comparisons using Scheffé's method.

The research findings revealed that:

1. The overall management of vocational student experience training in collaboration with businesses by the Nakhon Ratchasima Provincial Vocational Education Office was at a high level.

2. A comparison of opinions regarding the management of vocational training experiences for students in collaboration with businesses, conducted by the Nakhon Ratchasima Provincial Vocational Education Office, categorized by age and work experience, revealed that overall, there was no significant difference. However, when categorized by position, there were statistically significant differences at the .05 level.

3. Guidelines for promoting the management of vocational student internship programs in collaboration with businesses, implemented by the Nakhon Ratchasima Provincial Vocational Education Office, include planning, organizing, implementation and monitoring, and evaluation and reporting.

Keywords: Administration, Vocational training, Vocational students, Workplaces

บทนำ

ในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา ภูมิทัศน์เศรษฐกิจโลกได้ก้าวเข้าสู่จุดเปลี่ยนผ่านครั้งประวัติศาสตร์ที่เป็นการก้าวกระโดดเชิงโครงสร้าง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระแสโลกาภิวัตน์ยุคใหม่และการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบอัตโนมัติขั้นสูง และการอุบัติขึ้นของปัญญาประดิษฐ์ ไม่

เพียงแต่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตและห่วงโซ่อุปทานให้มีความซับซ้อนและพึ่งพาฐานข้อมูลอัจฉริยะมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบอย่างรุนแรงและลึกซึ้งต่อตลาดแรงงานทั่วโลก โดยทำให้กระบวนการทำงานแบบดั้งเดิมถูกรบกวน ด้วยเทคโนโลยีที่สามารถทำงานแทนที่มนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำกว่าในหลายมิติ ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี ส่งผลให้การแข่งขันในระดับมหภาคทวีความเข้มข้นขึ้นอย่างก้าวกระโดด แรงกดดันจากการแข่งขันนี้นำไปสู่การปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมทั่วโลกที่ต้องเร่งสร้างมูลค่าเพิ่ม ผ่านนวัตกรรมที่ซับซ้อน ผลกระทบที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ การเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะของอุปสงค์แรงงาน ตลาดแรงงานในปัจจุบันกลับกระหายแรงงานที่มีสมรรถนะสูง ซึ่งไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ทักษะทางเทคนิคในสายวิชาชีพ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงทักษะดิจิทัลระดับสูง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และการบริหารจัดการนวัตกรรมที่ซับซ้อน ยิ่งไปกว่านั้น ภายใต้สภาวะการณ์ที่เทคโนโลยีมีวงจรชีวิตสั้นลง แรงงานยุคใหม่จึงจำเป็นต้องมี "สมรรถนะในการปรับตัวเชิงรุก" และมีทัศนคติที่พร้อมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถสอดคล้องกับเทคโนโลยีอุบัติใหม่ที่เปลี่ยนไปในทุกขณะ การเตรียมความพร้อมของทุนมนุษย์ให้มีคุณลักษณะครบถ้วนตามความต้องการของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมนี้ จึงมีใช้เพียงทางเลือก แต่เป็น "ความจำเป็นเร่งด่วน" ที่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานระดับนโยบายต้องร่วมกันกำหนดทิศทางเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชาติอย่างยั่งยืน (สมชาย บุญมี, 2562)

สำหรับประเทศไทยซึ่งพึ่งพาการส่งออกและภาคบริการเป็นหลัก กำลังเผชิญกับบททดสอบสำคัญจากโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดภาวะขาดแคลนวัยแรงงานในเชิงปริมาณ ด้วยเหตุนี้ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจจึงจำเป็นต้องยกระดับสู่การเป็น "เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม" หรือ Industry 4.0 การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครบวงจรจึงเป็นปัจจัยชี้ขาดในการปิดช่องว่างทางทักษะ (Skills Gap) โดยมีอาชีวศึกษาเป็นกลไกหลักในการผลิตกำลังคนระดับปฏิบัติการผ่านระบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม (ภิญโญ เกียรติบำรุง, 2562)

สภาพปัจจุบันและยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ของอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ในระดับพื้นที่ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา (อศจ.นครราชสีมา) ถือเป็นหน่วยงานยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็น "ประตูสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" และเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมทั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เกษตร

อุตสาหกรรม และโครงการเมกะโปรเจกต์ด้านคมนาคม เช่น รถไฟความเร็วสูงและทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง สภาพปัจจุบันของอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาจึงอยู่ท่ามกลางความคาดหวังของสังคมที่ต้องการกำลังคนเพื่อรองรับระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC) สถานศึกษาในสังกัดจึงต้องปรับตัวอย่างรุนแรงในการออกแบบหลักสูตรและการจัดหาพันธมิตรทางธุรกิจเพื่อเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ได้มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีโอกาสทางเศรษฐกิจมากมาย แต่ในสภาพความเป็นจริง การบริหารจัดการอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมายังคงเผชิญกับปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ประการแรกคือ ความล้าสมัยของเครื่องมือและอุปกรณ์ ในสถานศึกษาที่ก้าวตามไม่ทันเทคโนโลยีของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ประการต่อมาคือ ภาระงานที่ล้นมือของผู้บริหาร และครู ซึ่งต้องดูแลทั้งงานสอนและงานประกันคุณภาพ ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการนิเทศติดตามการฝึกงานลดน้อยลง นอกจากนี้ ภาคเอกชนโดยเฉพาะสถานประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ในพื้นที่ยังมีความเข้าใจในบทบาทการเป็น "ครูฝึก" ที่ไม่เท่ากัน ทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในบางกรณีไม่สามารถสร้างสมรรถนะที่แท้จริงได้ตามเป้าหมายของหลักสูตร (สุภาพร พวงพิกุล, 2564)

หัวใจสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาคือการสร้างความเชื่อมโยงที่แนบแน่นระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ โดยมีกระบวนการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นกลไกหลัก ในช่วงรอยต่อสำคัญที่ผู้เรียนจะได้นำทักษะจากการเรียนรู้ในสถานศึกษาเข้าสู่การประยุกต์ใช้ในสภาพแวดล้อมการทำงานจริงซึ่งเป็นโอกาสทองในการบ่มเพาะสมรรถนะวิชาชีพ และทักษะทางสังคม ที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของกระบวนการนี้ขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งของระบบบริหารจัดการ หากการประสานงานระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการขาดความเป็นเอกภาพเชิงนโยบายและการปฏิบัติ จะส่งผลให้เกิดการจัดการศึกษาที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ขาดการวางแผนการฝึกที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ ตลอดจนขาดระบบการประเมินผลที่อิงตามฐานสมรรถนะ ที่แท้จริง (อาทร ชัยสิทธิ์, 2563) ความบกพร่องในการบริหารจัดการดังกล่าวไม่เพียงแต่จะทำให้นักศึกษาเสียโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตนเองในช่วงเวลาสำคัญ แต่ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังภาคธุรกิจที่ต้องแบกรับภาระในการผลิตซ้ำหรือฝึกอบรมใหม่ เนื่องจากได้รับแรงงานที่ไม่มีความพร้อมและมีสมรรถนะไม่ตรงตามความต้องการ ซึ่งถือเป็นความสูญเสียเชิงต้นทุนและทรัพยากรของทุกฝ่ายในระดับมหภาค โดยเฉพาะในบริบทของ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่

หลากหลายและซับซ้อน ครอบคลุมทั้งภาคเกษตรอุตสาหกรรม การผลิตขั้นสูงในนิคมอุตสาหกรรม และภาคบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภูมิสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่นี้ ทำให้การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในจังหวัดนครราชสีมาไม่สามารถใช้รูปแบบการจัดการแบบเดียวได้ แต่ต้องการรูปแบบการจัดการเฉพาะทางที่เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม อย่างเป็นระบบ (ดวงใจ ศรีสุวรรณ, 2566) การบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการต้องก้าวข้ามเพียงการทำข้อตกลงบนแผ่นกระดาษ ไปสู่การสร้างพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ที่ร่วมกันออกแบบการเรียนรู้ ตั้งแต่การคัดเลือกสถานที่ฝึกงาน การพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการ และการนิเทศติดตามผลเชิงรุก ความล้มเหลวในการเชื่อมโยงระหว่างโลกแห่งการศึกษาและโลกแห่งการทำงานจริง กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ ช่องว่างทักษะ ยังคงดำรงอยู่และขยายตัวกว้างขึ้นตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ด้วยเหตุนี้การพัฒนาโมเดลการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นกุญแจสำคัญในการปลดล็อกศักยภาพอาชีวศึกษาไทย เพื่อผลิตกำลังคนให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากลอย่างยั่งยืน (สุนีย์ มหาไทย, 2565)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมาเพื่อนำมาเป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่จะขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ภาคปฏิบัติและสร้างเครือข่ายการพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบหลักในการยกระดับอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมาให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง

3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา และผู้ประกอบการที่มีความร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,354 คน (สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา, 2568)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา และผู้ประกอบการที่มีความร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 299 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีผลงานดีเด่นในการบริหารจัดการศึกษาประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาในสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จำนวน 299 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา อาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ทั้งโดย ภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไป เปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา อาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา อาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา อาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยการ

สังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่
 - 1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 - 1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 2.1 ความถี่ (Frequency)
 - 2.2 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)
 - 3.1 t- test แบบ Independent samples
 - 3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตาม รองลงมาคือ ด้านการจัดองค์กร ด้านการประเมินผลและรายงานผล ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการจัดองค์กร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตาม และด้านการประเมินผลและรายงานผล ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์กร 3) ด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตาม 4) ด้านการประเมินผลและรายงานผล

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตาม รองลงมาคือ ด้านการจัดองค์กร ด้านการประเมินผล และรายงานผล ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานจริงและการติดตามดูแลนักศึกษาในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ เนื่องจากการฝึกงานในสถานประกอบการจำเป็นต้องมีการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ahmed, L. (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Effective Administration Practices for Vocational Training in Egypt Ahmed ได้ศึกษาหลักการบริหารจัดการการฝึกงานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศอียิปต์ ผลการวิจัยพบว่าระบบนิเทศและการติดตามจาก

ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างใกล้ชิดเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการฝึกงานและสมรรถนะของผู้เรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

2.1 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่รายด้านพบว่าแตกต่างกัน ในด้านการจัดองค์กร ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรที่มีช่วงอายุต่างกันมีประสบการณ์ มุมมอง และบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการจัดองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงสร้างการทำงาน การมอบหมายหน้าที่ และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้การรับรู้และการประเมินแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชพล กลัดชื่น (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลการวิจัยพบว่า จากตัวแปร 15 ตัว มีค่าสถิติของ Kaiser-Meyer-Olkin มีค่าเท่ากับ .889 และ ค่า Chi-Square มีค่าเท่ากับ 3192.352 สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบได้ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสมรรถนะวิชาชีพ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 67.186 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคัญต่อความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งถ้าทางสถาบันได้นำปัจจัยดังกล่าวไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านสมรรถนะวิชาชีพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ก่อนออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพจะสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับสถานประกอบการต่อไป รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Petrov, A. (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Role of School Leadership in Vocational Internships: Russian Experiences โดยโฟกัสที่ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในรัสเซียต่อการเตรียมนักศึกษาเข้าสู่การฝึกงานจริง ซึ่งรัสเซียมีภาคอุตสาหกรรมหลากหลายและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว งานวิจัยพบว่าผู้นำโรงเรียนที่สร้างระบบความร่วมมือที่ยืดหยุ่น ให้โอกาสนักศึกษาเลือกเส้นทางฝึกงานที่ตรงกับความถนัด เปิดกว้างด้านกลุ่มอาชีพและสถานประกอบการ มีผลให้นักศึกษาพัฒนาความสามารถเฉพาะตัวและเหมาะกับงานจริงได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นการประชุมร่วมและติดตามแผนการฝึกที่ปรับเปลี่ยนได้ มีผลต่อความพึงพอใจของสถานประกอบการ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือได้อย่างยั่งยืน สรุปว่าผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมออกแบบเส้นทางฝึก และผลักดันการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาเศรษฐกิจ

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมาได้กำหนดแนวทางและระบบการบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรทุกระดับสามารถปฏิบัติงานตามกรอบเดียวกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล ชุนวัจน์ (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีระบบและคู่มือการดำเนินงานที่ชัดเจน ช่วยให้บุคลากรที่มีประสบการณ์แตกต่างกันสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตาม และด้านการประเมินผลและรายงานผล ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหาร ครูนิเทศ และผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการวางแผนและการจัดองค์กร ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหาร ส่งผลให้การรับรู้และการประเมินแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ กลีบรัง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน สำหรับนักศึกษาฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นตามขนาดสถานศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ที่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน Lee, S. และ Kim, Y. (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Leadership and Partnership for Effective Vocational Internship Programs ศึกษาลักษณะของภาวะผู้นำและการสร้างหุ้นส่วนที่มีประสิทธิผลต่อโครงการฝึกงานระดับอาชีวศึกษาในประเทศเกาหลีใต้ ผลการวิจัยพบว่าบทบาทและตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรมีผลต่อมุมมองในการบริหารโครงการฝึกงานและการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ

3. แนวทางการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

3.1 ด้านการวางแผน จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีแนวทางในการส่งเสริม ด้านการวางแผน ได้แก่ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน

และทักษะวิชาชีพของตลาดแรงงานในจังหวัดนครราชสีมาและพื้นที่ใกล้เคียงอย่างเป็นระบบ 2) วิเคราะห์และปรับหลักสูตรอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานประกอบการและเทคโนโลยีที่ใช้จริงในภาคอุตสาหกรรม 3) กำหนดรูปแบบ ระยะเวลา และช่วงเวลาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เหมาะสมกับแต่ละสาขาวิชา 4) คัดเลือกและพัฒนาความร่วมมือกับสถานประกอบการที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการเป็นแหล่งฝึกงาน 5) จัดทำแผนปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ แผนนิเทศติดตาม และตารางการดำเนินงานอย่างชัดเจน 6) เตรียมความพร้อมนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์ เช่น การอบรมทักษะพื้นฐาน วินัยการทำงาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ 7) จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการฝึกงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ทั้งนี้เนื่องจาก แนวทางการบริหารด้านการวางแผนที่ได้จากการวิจัย เน้นการวิเคราะห์ความต้องการแรงงาน การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทสถานประกอบการ การกำหนดรูปแบบและระยะเวลาการฝึก การเตรียมความพร้อมนักศึกษา และการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือร่วมกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพา นามทิพย์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีมี 6 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) การเสริมสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาทวิภาคีแบบปกติใหม่ 2) การสร้างความเข้าใจการศึกษาทวิภาคีแบบปกติใหม่ 3) การพัฒนาแผนการเรียนและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ 4) การเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถการผลิตกำลังคนมีคุณภาพแบบปกติใหม่ 5) การปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ 6) การพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถระบบประเมินผลการศึกษาทวิภาคีแบบปกติใหม่ และ Müller, F. (2023) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Corporate Partnerships and Vocational Skills Development: The German Dual System ได้สะท้อนถึงจุดแข็งของระบบคู่ขนานของเยอรมนี ที่ผู้บริหารสถานศึกษาขับเคลื่อนนโยบายโดยเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการในทุกขั้นตอน นักศึกษาจะได้รับบทเรียนทฤษฎีที่โรงเรียนพร้อมฝึกปฏิบัติจริงในบริษัท ตามหลักสูตรและเวลา ครูและผู้บริหารทำหน้าที่ประสานงาน ประเมินผล ทั้งในด้านทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต German Dual System กลายเป็นต้นแบบของโลก เพราะผู้เรียนได้รับทักษะเฉพาะทางในอุตสาหกรรมจริง มีเครือข่ายงานแน่นแฟ้นหลังจบการศึกษา ผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญที่นำทรัพยากรเทคโนโลยี และแนวคิดใหม่เข้าสู่โรงเรียน ทำให้ผลิตแรงงานฝีมือสูงที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรม สรุปว่าระบบฝึกงานแบบคู่ขนานประสบผลสำเร็จมาก

จากบทบาทผู้บริหารที่มุ่งสู่ความร่วมมือสากล ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการวางแผนที่ดีและการกำหนดมาตรฐานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพประสบผลสำเร็จ

3.2 ด้านการจัดองค์กร จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีแนวทางในการส่งเสริม ด้านการจัดองค์กร ได้แก่ 1) จัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดและระดับสถานศึกษา 2) กำหนดโครงสร้างการบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มีความชัดเจน ครอบคลุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 3) มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหาร ครูนิเทศ ครูที่ปรึกษา และผู้ควบคุมการฝึกในสถาน ประกอบการอย่างเป็นระบบ 4) พัฒนาระบบการประสานงานและการสื่อสารระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ และนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 5) จัดสรรทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างเพียงพอ 6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการออกแบบกิจกรรมการฝึกและการพัฒนานักศึกษา 7) พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องจากแนวทางด้านการจัดองค์กรที่เน้นการตั้งคณะทำงาน การกำหนดโครงสร้าง การมอบหมายหน้าที่ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร สะท้อนถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นระบบ

3.3 ด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตาม จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีแนวทางในการส่งเสริม ด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตาม ได้แก่ 1) ดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) นิเทศติดตาม และให้คำปรึกษานักศึกษาระหว่างการฝึกงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในรูปแบบการลงพื้นที่และการนิเทศออนไลน์ 3) ประสานงานกับผู้ควบคุมการฝึกในสถานประกอบการเพื่อกำกับดูแลการปฏิบัติงานของนักศึกษา 4) สนับสนุนให้นักศึกษาได้ปฏิบัติงานจริงที่สอดคล้องกับสาขาวิชาและพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพอย่างเต็มศักยภาพ 5) แก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างทันท่วงที 6) ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยให้นักศึกษาสะท้อนผลการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 7) ควบคุมและกำกับคุณภาพ

การฝึกงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจาก แนวทางด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตามที่เน้นการติดตามอย่างต่อเนื่อง การประสานงานกับสถานประกอบการ และการแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงที สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับคุณภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Petrov, A. (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Role of School Leadership in Vocational Internships: Russian Experiences โดยโฟกัสที่ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในรัสเซียต่อการเตรียมนักศึกษาเข้าสู่การฝึกงานจริง ซึ่งผลการวิจัยพบว่ากรณีศึกษาติดตามอย่างใกล้ชิดจากผู้บริหารและครูนิเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3.4 ด้านการประเมินผลและรายงานผล จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีแนวทางในการส่งเสริม ด้านการประเมินผลและรายงานผล ได้แก่ 1) กำหนดระบบและเครื่องมือการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ชัดเจนและหลากหลาย 2) ประเมินสมรรถนะ ทักษะการทำงาน และคุณลักษณะวิชาชีพของนักศึกษาจากทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการ 3) ประเมินความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อคุณภาพนักศึกษาและกระบวนการบริหารการฝึกงาน 4) รวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผลการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างเป็นระบบ 5) จัดทำรายงานผลการประเมินและเสนอผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 6) นำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 7) ใช้ผลการประเมินเป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือกับสถานประกอบการให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจาก แนวทางด้านการประเมินผลและรายงานผลที่เน้นการประเมินสมรรถนะจากทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการ และการนำผลประเมินไปใช้พัฒนาหลักสูตรและความร่วมมือ สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินตามสมรรถนะและการประเมินร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรชาติ แป้นหมื่นไวย (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานประกอบการต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี และสอดคล้องกับ Ahmed, L. (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Effective Administration Practices for Vocational Training in Egypt Ahmed ได้ศึกษากลไกการบริหารจัดการการฝึกงานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศอียิปต์ และสอดคล้องกับ Müller, F. (2023) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Corporate Partnerships and Vocational Skills Development: The German Dual System ได้สะท้อนถึงจุดแข็งของระบบคู่ขนานของ

เยอรมนี ที่ผู้บริหารสถานศึกษาขับเคลื่อนนโยบายโดยเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการในทุกขั้นตอน ต่างพบว่าการประเมินผลอย่างเป็นระบบและการใช้ผลประเมินเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนและความพึงพอใจของสถานประกอบการได้อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษา ร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า 1. การบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการดำเนินงานและนิเทศติดตาม และด้านการประเมินผลและรายงานผล **ข้อเสนอแนะ** 1. จากผลการวิจัยที่พบว่าด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการวางแผนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงาน การเชื่อมโยงหลักสูตรกับสถานประกอบการ และการเตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างเป็นระบบ 2. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาความร่วมมือกับสถานประกอบการอย่างเป็นรูปธรรม ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศติดตาม ไปจนถึงการประเมินผล เพื่อให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. สำนักงานอาชีวศึกษาควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย การจัดทำคู่มือ หรือการพัฒนาแบบการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับจังหวัด เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและเสริมสร้างสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับการพัฒนากำลังคนของประเทศในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ดวงใจ ศรีสุวรรณ. (2566). อาชีวศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรชาติ แป้นหมื่นไวย. (2568). ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานประกอบการต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี. วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร, 8(1), 60–76.
- นพดล ขุนวังห์. (2568). การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. วารสาร มจร.ทริภุญชัยปริทรรศน์, 9(4), 609–622.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ภิญโญ เกียรติบำรุง. (2562). ระบบทวิภาคีในอาชีวศึกษาไทย. ปทุมธานี: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- รัชพล กลัดชื่น. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 9(2), 47–56.
- สมชาย บุญมี. (2562). ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อโครงสร้างแรงงาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภาพร พวงพิกุล. (2564). การประกันคุณภาพการเรียนการสอนในอาชีวศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุนีย์ มหาดไทย. (2565). ช่องว่างทักษะในอุตสาหกรรม: บทบาทของอาชีวศึกษา. นครราชสีมา: สถาบันอาชีวศึกษานครราชสีมา.
- อาทร ชัยสิทธิ์. (2563). การนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพในอาชีวศึกษา. ชลบุรี: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.
- อาทิตย์ กลีบรัง. (2561). การพัฒนารูปแบบจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสำหรับนักศึกษาฝึกอาชีพในสถานประกอบการ. วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร, 1(1), 48–55.
- Ahmed, L. (2022). Effective administration practices for vocational training in Egypt. *Journal of Vocational Education and Training*, 44(1), 15–35.

- García, M. (2020). School leaders' roles in building vocational training partnership in Spain. *European Journal of Vocational Training*, 29(4), 77–95.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lee, S., & Kim, Y. (2021). Leadership and partnership for effective vocational internship programs. *Journal of Educational Leadership*, 35(2), 101–120.
- Müller, F. (2023). Corporate partnerships and vocational skills development: The German dual system. *International Journal of Training Research*, 31(1), 1–20.
- Petrov, A. (2021). Role of school leadership in vocational internships: Russian experiences. *Russian Educational Journal*, 17(3), 45–62.